

УДК 633.371.5:577.12

Маринич І. М., аспірант, ©
Янович В. Г., д. б. н. професор
Інститут біології тварин НААНУ

МЕТАБОЛІЧНИЙ ПРОФІЛЬ КРОВІ ДВОРІЧОК КОРОПА ЗА РІЗНОГО РІВНЯ ХРОМУ В РАЦІОНІ ТА ЇХ РІСТ

Наведені дані про вміст білка, глюкози, ліпідів, продуктів ПОЛ і активність антиоксидантних ферментів у крові дворічок коропа, якому протягом трьох місяців згодовували комбікорм з добавкою хрому в кількості 200, 400 і 800 мкг/кг у вигляді CrCl_3 . Встановлено зменшення концентрації білка і глюкози, дієнових кон'югатів, гідроперекисів, ТБК-продуктів та збільшення концентрації триацилгліцеролів у крові риб при підвищенні рівня хрому в раціоні.

Ключові слова: короп, продукти ПОЛ, триацилгліцероли, холестерол, супероксиддисмутаза, глутатіонпероксидаза, каталаза, глюкоза.

Вступ. В останні роки в дослідках на лабораторних і сільськогосподарських тваринах встановлено вплив неорганічних та органічних сполук хрому при додаванні їх до раціону на різні фізіологічні функції і окремі ланки обміну речовин в їхньому організмі [8, 17]. Зокрема, під впливом добавок хрому в крові тварин і птиці знижується концентрація глюкози [9], холестеролу [11] та продуктів перекисного окиснення ліпідів (ПОЛ) [14]. В ряді випадків встановлено позитивний вплив добавок неорганічних і органічних сполук хрому до раціону тварин на їх ріст та інші сторони продуктивності [9-16]. У зв'язку з цим науково-практичний інтерес становить дослідження впливу сполук хрому при додаванні їх до раціону ставових риб на обмін речовин в їхньому організмі та інтенсивність росту. Такі дані в літературі відсутні, а вивчення впливу хрому на риб проводиться, в основному, в токсикологічному й екологічному планах [10, 13].

Мета роботи. У зв'язку з наведеними даними, метою даної роботи було дослідження впливу хрому при додаванні його до згодовуваного дволіткам коропа комбікорму протягом трьох місяців у кількості 200, 400 та 800 мкг/кг у вигляді CrCl_3 на їх ріст і метаболічний профіль крові.

Матеріали і методи. Дослід проведено на чотирьох групах дворічок лускатого коропа (*Surginus carpio*) у дослідних ставах Львівської дослідної станції Інституту рибного господарства НААНУ. Риби кожної групи вирощувались в окремому ставку площею 0,15-0,20 га, щільність посадки – 1500 риб/га. Риби першої групи, яким згодовували стандартний гранульований комбікорм без добавок хрому, правили за контроль. Рибам другої, третьої і четвертої груп протягом останніх трьох місяців вирощування згодовували той же комбікорм з добавкою хрому в кількості 200, 400 та 800 мкг/кг у вигляді

хлористого хрому. В кінці досліду від чотирьох риб кожної групи одержували кров з серця для досліджень. У сироватці крові визначали вміст загального білка [12], в плазмі крові – вміст триацилгліцеролів [2], холестеролу [2], дієнових кон'югатів [3], гідроперекисів ліпідів [6], продуктів, що реагують з тіобарбітуровою кислотою (ТБК-продуктів) [3], у крові – вміст глюкози [5], в еритроцитах – активність супероксиддисмутази [1], глутатіонпероксидази [7] і каталази [4]. Отримані цифрові дані опрацьовували статистично.

Результати дослідження. З наведених у таблиці 1 даних видно, що підвищення рівня хрому в згодовуваному дворічкам коропа комбікормі значно впливає на досліджувані показники білкового, ліпідного і вуглеводного обміну. Зокрема, у сироватці крові риб третьої та четвертої груп більший ($P<0,01$) вміст загального білка, у плазмі крові риб другої, третьої і четвертої груп – більший вміст триацилгліцеролів ($P<0,05-0,001$) і менший вміст глюкози ($P<0,05$), ніж у риб контрольної групи. Одержані результати свідчать про вплив хрому при підвищенні його рівня в раціоні дволіток коропа на синтез сироваткових білків і утворення ліпопротеїдів плазми крові та метаболізм глюкози в їхньому організмі. Вони узгоджуються з наявними в літературі даними про зниження рівня глюкози в крові тварин [9] і птиці [11], що пояснюється стимулювальним впливом хрому на регуляторну дію інсуліну на метаболізм глюкози [8,17].

Таблиця 1

Вміст загального білка, ліпідів і глюкози в крові коропа за різного рівня хрому в раціоні ($M\pm n$; $n=4$)

Біохімічні показники	Групи риб			
	1 контрольна	2 200мкг/кг Cr	3 400мкг/кг Cr	4 800мкг/кг Cr
Загальний білок, г/л	26,0±1,05	23,0±2,09	16,4±0,81**	18,5±1,10**
Триацилгліцероли, ммоль/л	1,02±0,10	1,50±0,12*	1,33±0,08**	2,29±0,13***
Загальний холестерол, ммоль/л	2,32±0,20	2,26±0,18	1,89±0,09	2,10±0,17
Глюкоза, ммоль/л	9,85±0,48	8,08±0,33*	7,82±0,28**	7,17±0,41**

Примітка: у цій і наступній таблицях * позначені статистично достовірні різниці у досліджуваних показниках у крові риб другої, третьої і четвертої груп, порівняно з рибами першої групи; * - $P<0,05$; ** $P<0,01$; *** - $P<0,001$.

В дослідах на лабораторних тваринах встановлено, що під впливом інсуліну поглинання глюкози клітинами тканин підвищується [17], що призводить до зниження її рівня в крові. Проте одержані нами результати не узгоджуються з наявними в літературі даними про зниження під впливом хрому вмісту триацилгліцеролів у плазмі крові свиней [11]. Ці дані свідчать про актуальність подальших, більш широких досліджень впливу хрому на обмін речовин у риб, зокрема у коропа.

З наведених у таблиці 2 даних видно, що додавання хрому до раціону дворічок коропа приводить до зниження інтенсивності перекисних процесів в їхньому організмі. Про це свідчать вірогідно менший вміст дієнових кон'югатів у плазмі крові риб першої, другої і третьої груп ($P < 0,05$) та менший вміст гідроперекисів у плазмі крові риб третьої і четвертої груп, порівняно до їх вмісту у плазмі крові риб першої (контрольної) групи ($P < 0,05-0,001$). При цьому різниці в активності досліджуваних антиоксидантних ферментів в еритроцитах крові риб другої, третьої і четвертої груп, порівняно з їх активністю в еритроцитах крові риб першої групи, були невірогідні. З цих даних випливає, що зниження вмісту продуктів ПОЛ у плазмі крові риб третьої і четвертої групи зумовлені не підвищенням активності антиоксидантних ферментів, а іншими факторами, зокрема, інгібуючим впливом хрому (III), на утворення активних форм кисню та інтенсивність перекисних процесів.

Таблиця 2

Вміст продуктів ПОЛ у плазмі крові й активність антиоксидантних ферментів в еритроцитах крові у дворічок коропа за різного рівня хрому в раціоні ($M \pm n$; $n=4$)

Біохімічні показники	Групи риб			
	1 контрольна	2 200мкг/кг Cr	3 400мкг/кг Cr	4 800мкг/кг Cr
Дієнові кон'югати, ммоль	40,9±2,65	31,87±2,24*	30,48±1,17*	28,7±2,54*
Гідроперекиси ліпідів, од. Σ_{450} /г	1,54±0,11	1,46±0,13	0,98±0,07**	0,72±0,02***
ТБК-продукти, нмоль/мл	6,39±0,13	6,10±0,09	5,71±0,14*	4,66±0,07***
Супероксиддисмутаза, мкмоль/мг білка · хв	4,63±0,22	4,19±0,34	4,68±0,12	4,73±0,40
Глутатіонпероксидаза, мкмоль GSH/г білка · хв	21,0±1,15	19,4±1,50	22,4±1,24	22,0±0,78
Каталаза, H_2O_2 ммоль/г білка · хв	21,0±1,15	19,4±1,50	22,4±1,24	22,0±0,78

Зниження вмісту продуктів ПОЛ виявлено також у плазмі крові курей-несучок [14] при додаванні хрому до їхнього раціону, проте його причинно-наслідкове значення не з'ясовано. Згідно зі сучасними уявленнями зниження рівня продуктів ПОЛ у крові позитивно впливає на фізіологічний стан тварин [14] і риб [10, 15], що зумовлено зменшенням їх деструктивного впливу на внутрішньоклітинні мембрани й органели

Проведені нами дослідження показали, що підвищення рівня хрому в раціоні дволіток коропа позитивно вплинуло на їх ріст. Зокрема, маса тіла риб першої, другої, третьої і четвертої груп у кінці досліду становила відповідно 515, 535, 570 і 590 г.

Ці дані становлять інтерес у зв'язку зі стимулювальним впливом хрому на ріст свиней [9], курчат-бройлерів [11] та індиків [16] при підвищенні його рівня в раціоні.

Висновки.

1. При згодовуванні дворічкам коропа протягом трьох місяців комбікорму з добавкою хрому в кількості 200, 400 і 800 мкг/кг у вигляді CrCl_3 в їх крові виявлено дозозалежне вірогідне зменшення вмісту загального білка, глюкози і продуктів ПОЛ та збільшення вмісту триацилгліцеролів.

2. Жива маса риб, яким згодовували комбікорм з добавкою хрому в кількості 200, 400 і 800 мкг/кг була відповідно на 3,88, 10,67 та 14,56% більша, ніж у риб контрольної групи.

Література

1. Дубинина Е. Е. Активность и изоферментный спектр СОД эритроцитов / Е. Е. Дубинина, Л. Я. Сальникова, Л. Ф. Ефимова // Лабор. дело. 1983. №10.
2. Кейтс М. Техника липидологии // М. Кейтс. М: Мир, 1975. с. 241
3. Коробейникова С. Н. Модификация определения продуктов ПОЛ в реакции с ТБК / С. Н. Коробейникова // Лабор. дело. 1989. №7. с. 8-9.
4. Королюк М. А. Метод определения активности каталазы // М. А. Королюк, И. Г. Майорова, В. Е. Токарев // Лабор. дело. 1988. №1. с. 16-18.
5. Лабораторные методы исследования в клинике: Справочник / Под. ред. В. В. Меньшикова – М: Медицина, 1987. с. 240-246.
6. Мирончик В. В. Способ определения гидроперекисей липидов в биологических тканях / В. В. Мирончик // Автор. свид. S. U. №1084681 СССР, МКУИ, №33/48. – 1984.
7. Моин В. М. Простой и специфический метод определения активности глутатионпероксидазы в эритроцитах / В. М Моин // Лабор. дело. 1986. №12. с. 724-727.
8. Сологуб Л. Хром в організмі людини і тварин/ Л. Сологуб, Г. А. Антонюк, Н. Бабич. Львів, Євросвіт, 2007. – 126 с.
9. Amoikon E. K. Effect of chromium tripicolinate on growth, glucose tolerance, insulin sensitivity, plasma metabolites, and growth hormone in pigs / E. K. Amoikon, J. M. Fernandez, L. L. Southern [et al.] / J. Anim. Sc. – 1995. – V. 73 – p. 1123 – 1130.
10. Hertz Y., Glucose metabolism in the common carp (*Cyprinus carpio* L.) : the effects of cobalt and chromium / Y. Hertz , Z. Madar, B. Hepper, A. Gertler // Aquaculture. - 1989. – V.76. – P.255-267 .
11. Lien T. F. Performance, serum characteristic, carcass traits and lipid metabolism of broilers as affected by supplemental chromium picolinate / T. F. Lien, Y. M. Horng, K. H. Yang // Br. Poult. Scien. – 1999.- V. 40. – p. 357 – 363.
12. Louwry O. H., Rosenbrough H. J., Farr A. L., Randall R. j. Protein measurement with folin phenol reagent // J. Biol. Chem. - 1951. – Vol. 191 – p. 265-275.
13. Schwarz K., Mertz Z. Chromium (III) and glucose tolerance factor / Schwarz K., Mertz Z. // Arch. Biochem. Biophysics. – 1959. - Vol. 85. – p. 292-295

14. Sahin K. Effects of dietary chromium and ascorbic and supplementation on digestion of nutrient, serum antioxidant status, and mineral concentrations in laying hens reared at a low ambient temperature / K. Shin, N. Sahin, O. Kucuk // Biol. Trace Elem. Res – 2002. – V. 87, №3. – p. – 111 – 124.

15. Shiau S. Y., Effect of supplemental dietary chromium and vanadium on the utilization of different carbohydrates in tilapia, *Oreochromis niloticus*, *O. aureus* / S. Y. Shiau, S. F. Lin // Aquaculture, 1990. – V.110. - p. 321-330.

16. Steele N. C. Trivalent chromium and nicotinic acid supplementation for the turkey poultry / Steele N. C., Rosenbrough R. W. / N. C. Steele, Rosenbrough R. W. // Poult. Sci. – 1979. – V. 58. – p. 983-984.

17. The Nutritional Biochemistry of Chromium (III). J. B. Vincent ed./ J. B. Vincent, B. J. Stoeker, H. C. Lukaski, M. D.- Amsterdam, Elsevier, 2007., p. 263

18. Vincent J. B., The biochemistry of chromium / J. B Vincent // J. Nutrition., 2000a. V. 130. p. 715-718.

Summary

Marynych I.M., Yanovych V.G.

METABOLIC PROFILE OF BLOOD OF A TWO-YEAR-OLD CARP AT DIFFERENT LEVEL OF CHROMIUM IN THE DIET AND THEIR GROWTH

In the article are cited the data on protein, glucose, lipid peroxidation products content and activity of antioxidant enzymes in blood of two-year-old carp, which for three months to fed of the mixed fodder in the form of chloride chromium in quantity 200, 400 and 800 mkg / kg. It is established that the feeding to the two-year-old carp of mixed fodder with the addition of chromium leads to diminishing of concentration of albumen and glucose, diene conjugates, hydroperoxides, MDA-products and increase in blood concentration tryglycerides at the increase of level of chromium in the diet.

Стаття надійшла до редакції 2.04.201